

ДОСЛІДЖЕННЯ ІЗ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

УДК 341.238:327(438)

Наталя Буглай

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА ПОЛЬЩІ З ЄС

Аналізується інституційна та правова база відносин Республіки Польща з ЄС. Реалізація РП зовнішньої політики у форматі вступу до Євросоюзу відбувалась в рамках приведення національного законодавства у відповідність стандартам спільноти. Утворення структур, зайнятих суто питаннями європейської інтеграції, мало позитивні наслідки для Польщі, адже стало запорукою набуття державою членства в ЄС.

Ключові слова: зовнішня політика, Польща, Європейський Союз, законодавство, стандарти спільноти, інтеграція.

Розбудова Польщею взаємин з ЄС із наступним досягненням повноправного у ньому членства, порівняно з інтеграцією до НАТО, виявилася процесом масштабнішим, з огляду на охоплення всіх сфер та напрямів державної розбудови, а відтак і більш тривалим. Вступ Польщі до ЄС був окреслений стратегічним завданням зовнішньої політики на початку 1990-х рр., що зумовило необхідність забезпечення інтеграційного процесу відповідною інституційною та нормативно-правовою базою. Співпраця РП з Європейським Союзом відчутно активізувалася після 1995 року, про що свідчить зміст та характер актів у сфері європейської інтеграції.

Історіографія проблеми представлена роботами вітчизняних та польських дослідників: М. Басараб, С. Бочарова, А. Куркевич, А. Новак-Фар, В. Томашевський, С. Федонюк [1; 2; 23; 26; 17; 18] та ін., які висвітлюють проблемні питання євроінтеграції РП, інституційну підготовку вступу до ЄС та її місце в системі інституцій спільноти, правові аспекти участі Польщі в Євросоюзі тощо. Актуальність питання потребує подальшого аналізу та комплексних досліджень нормативно-правового та інституційного забезпечення співробітництва РП з ЄС.

Законодавство Польської держави в контексті євроінтеграції становить сукупність нормативно-правових актів, що визначають стратегічні цілі та регулюють вирішення організаційних питань, пов'язаних із набуттям державою членства в ЄС. Взаємини Польщі з ЄС упродовж 1990-х – 2000-х визначалися Угодою про асоціацію (16 грудня 1991 р.), статті якої, поетапно набуваючи чинності, в повному обсязі були введені в дію 1 лютого 1994 р. та до вступу держави у Євроспільноту (1 травня 2004 р.) передбачали умови співпраці між ними. Оформлення нормативно-правової основи європейської інтеграції пов'язане з Декларацією про приєднання до ЄС (2003 р.), підписання якої польською стороною ознаменувало вступ Республіки Польща до Європейського Союзу. Базою для реалізації європейського вибору зовнішньої політики РП стала Національна стратегія інтеграції (1997 р.) та Національна програма підготовки Польщі до членства в ЄС (1998 р.).

Інституційну основу процесу інтеграції держави та ЄС характеризують нормативні правові акти щодо створення Комісії експертів з гармонізації польського права з правом ЄС (1994 р.), Комітету європейської інтеграції

(1996 р.), Національної ради з європейської інтеграції (1999 р.), Комісії європейського права (2000 р.), Департаменту перекладів (2000 р.), Європейського комітету (2004 р.), запровадження посад Уповноваженого Ради Міністрів із питань євроінтеграції та іноземної допомоги (1991 р.), Уповноваженого Ради Міністрів з питань переговорів про вступ до ЄС (1998 р.), Уповноваженого Ради Міністрів з питань обслуговування фінансових коштів, що надходять з ЄС (1998 р.), Уповноваженого Ради Міністрів з питань європейської інформації (2001 р.), Міністра з європейських справ (2003 р.) та ін.

У випадку інтеграції до Європейського Союзу великий масив нормативно-правових актів, окрім того, стосується приведення національного законодавства у відповідність стандартам спільноти. Як і інші асоційовані держави, аби набути союзного членства, згідно критеріїв, схвалених на Копенгагенському (червня 1993 р.) саміті Європейської Ради, Республіка Польща мала забезпечити приведення національного законодавства у відповідність євросюзному. Водночас, норми права Європейського Союзу необхідно було імплементувати у національне законодавство й гарантувати наступне ефективне їх застосування через адміністративні та судові органи. Йдеться про *acquis communautaire*, що включають перелік нормативно-правових актів, а також загальні принципи союзного права, рішення Європейського Суду, спільні стратегії та дії, ідентичні позиції у рамках спільної зовнішньої політики і політики безпеки. Їх засвоєння та застосування, актуальне вже на початку 1990-х рр., у зв'язку з набуттям чинності Угодою про асоціацію 1 лютого 1994 р. на порядку денному офіційної Варшави постало безпосередньо, адже було проголошене однією з умов інтеграції держави до спільноти.

Показово, що, надаючи Польщі (аналогічно іншим країнам-кандидатам) вимоги адаптувати національне законодавство до загальносоюзного та імплементувати останнє в національну систему права, Європейський Союз не вказав конкретних механізмів, спроможних забезпечити їх виконання [18, с. 101]. Не було визначено також і органу (урядової адміністрації, самоуправління чи будь-який інший) та способу виконання тих чи інших завдань, що з'явилися в процесі інтеграції держави до ЄС. Принципово значущим, з точки зору спільноти, було лише належне виконання зобов'язань установчих договорів та результативність функціонування союзного права на національному рівні, забезпеченням яких мав опікуватися спеціально створений орган, компетентний у застосуванні *acquis communautaire* та відповідальний за нього [14, с. 31].

Відповідаючи висунутій вимозі, 24 лютого 1994 р. у Польщі було скликано Комісію експертів з гармонізації польського права з правом ЄС, яка розробила довгострокову програму адаптації законодавства до *acquis communautaire* [10]. Нею було визначено 23 пріоритетні для адаптації сфери законодавства (значно більше, ніж передбачалося Угодою про асоціацію). Згодом Комісією було розроблено плани внесення до національного законодавства необхідних змін та прийняття нових законів. Варто зазначити, що наближення чинного та майбутнього законодавства Польщі до права ЄС здійснювалося в односторонньому порядку, на зміст якого польські парламентарі не мали жодного впливу [6, с. 124].

Одночасно зі створенням Комісії, задля контролю за виконанням Угоди про асоціацію з ЄС, згідно IX-ї її частини (ст. 102–122), у Польщі було створено спеціальні інститути [22]. Вищим керівним органом серед них була Рада асоціації. Сформована з представників Ради Міністрів РП (на рівні міністрів чи їх заступників), членів Ради ЄС та Європейської комісії, вона збиралася раз у рік (за потреби – частіше) та приймала рішення (надавала конкретні рекомендації), виконання яких, згідно Угоди, було обов'язковим для обох сторін. Виконавчим органом, підзвітним у своїй діяльності Раді асоціації та сформованим, аналогічно

до неї, з представників двох сторін (вищих урядовців РП та членів Ради ЄС), був Комітет асоціації. Призначеному, насамперед, для підготовки засідань Ради асоціації, за рішенням останньої йому могли бути делеговані також інші повноваження. Задля виконання визначених завдань, Комітет асоціації збирався двічі на рік – у Варшаві та Брюсселі (з визначеною почерговістю). Інститутом співпраці між польськими та євросоюзними парламентарями був Парламентський комітет асоціації, що діяв як форум обміну думками та рекомендаціями щодо виконання польською стороною Угоди про асоціацію [27].

Вивчення нормативно-правових актів, а також їх проектів, що розроблялись галузевими міністерствами, на предмет відповідності *acquis communautaire* визначалося одним із завдань Комітету європейської інтеграції (КЄІ), в серпні 1996 р. створеного у структурі Ради Міністрів РП [29]. Функціонуючи під безпосереднім керівництвом прем'єр-міністра, Комітет об'єднав очільників восьми міністерств, у віданні яких перебували найбільш принципові, з точки зору Євроспільноти, сфери державної розбудови. Одночасно з Комітетом, з моменту створення і надалі незмінно очолюваному Р. Чарнецьким, у Польщі було створено підзвітний йому операційний координаційний орган – Управління комітету європейської інтеграції (УКЄІ), який, попри відсутність відповідних важелів, придатних для впливу на роботу міністерств, мав достатні повноваження для контролю за виконанням *acquis communautaire*, програмування та планування іноземної допомоги [8]. Таким чином, у Польщі відбулося становлення дворівневої системи інститутів європейської інтеграції з характерним їй розподілом завдань і функцій та підпорядкованістю Раді Міністрів, роль якої в інтеграційному процесі була визначальною. Наразі зазначимо, що КЄІ прийшов на зміну Уповноваженому уряду з питань євроінтеграції та іноземної допомоги, із запровадженням у 1991 р. посади якого бере відлік розбудова інституційного забезпечення європейської інтеграції Польщі. З огляду на широке коло завдань та обмеженість інструментів для їх реалізації, робота Уповноваженого виявилася не результативною, відтак посада була ліквідована [19, с. 52].

На фоні мінімальних здобутків попередника, діяльність КЄІ, навпаки, виглядала вкрай успішною. Свідченням зазначеного, зокрема, стала розроблена менше, ніж за півроку функціонування Комітету (січень 1997 р.), Національна стратегія інтеграції (НСІ) [25]. Представлена вісьмома розділами, що стосувалися найбільш принципових, з точки зору європейської інтеграції, сфер державної розбудови (господарське пристосування, зовнішня діяльність, юстиція та внутрішні справи, кадрова політика, інформаційна діяльність і ін.), вона систематизувала досягнуті успіхи, синтезувала проблеми, що потребували якнайшвидшого вирішення, означила конкретні завдання та строки їх реалізації, ставши, таким чином, для офіційної Варшави на тривалий час головним дороговказом у взаєминах з ЄС. У преамбулі НСІ розміщувалася заява про прагнення держави до вступу в Європейський Союз із найкращими умовами членства у ньому, а підготовлена вона була на основі національного законодавства щодо європейської інтеграції з урахуванням “копенгагенських критеріїв” (червень 1993 р.), “стратегії вступу”, представленої на саміті Європейської Ради в Гессені (грудень 1994 р.) та схваленої на Канському (червень 1995 р.) саміті ЄР “Білої книги”. Прикметно, що Польща була першою серед держав-кандидатів, яка підготувала документ такого типу [24, с. 144–145].

У 1998 р., відповідаючи на підписання Польщею Угоди про вступне партнерство, а також у зв'язку з початком переговорів про вступ до Європейського Союзу, на вимогу останнього Комітет здійснив масштабний скринінг, покликаний з'ясувати міру відповідності національного законодавства *acquis communautaire* [27]. За результатами проведеної роботи правові акти РП

було диференційовано на три групи (такі, що повністю погоджуються з правом ЄС; такі, що потребують виконання процедур технічного характеру; такі, окремі статті яких потребують узгодження на переговорах), означено пріоритетні напрямки адаптаційної роботи на перспективу. Принагідно зауважимо, що, згідно очікувань Ради Міністрів, підготовка нормативно-правової бази для вступу Польщі до ЄС мала бути завершена до 1 січня 2003 р. [4, с. 220]. Для забезпечення імплементації адаптованих правових норм у національне законодавство КСІ щільно співпрацював із профільними міністерствами та зовнішніми експертами – фахівцями у сфері європейської інтеграції. Такий підхід, переконані аналітики, виявився досить ефективним, адже давав змогу вчасно виявляти проблемні питання, з якими стикалися урядовці, адекватно на них реагувати та ефективно координувати процес адаптації в цілому [10].

Відзначимо, що, готуючись до відкриття переговорного процесу, з метою оформлення переговорної позиції РП та управління участю в переговорах польських делегатів у березні 1998 р. у складі Канцелярії Голови Ради Міністрів було запроваджено посаду Уповноваженого з питань переговорів про вступ до ЄС. Від початку переговорного процесу керівництво польською делегацією здійснював Я. Кулаковський, якого у жовтні 2001 р. змінив Я. Трущинський, що пропрацював на цій посаді до завершення переговорів [17, с. 102].

З урахуванням успіхів скринінгу та переговорного процесу за поданням Комітету європейської інтеграції 28 червня 1998 р. Радою Міністрів РП було прийнято Національну програму підготовки Польщі до членства в ЄС. Представлена двома частинами, вона визначала пріоритетні у 1998–2002 рр. напрями адаптаційних заходів, терміни їх реалізації, механізми та джерела фінансування (перший розділ), а також обсяг робіт, що їх планувалося здійснити для досягнення визначених цілей, терміни їх виконання та розміри фінансування (другий розділ). Орієнтована на найближчу перспективу, Програма передбачала постійний моніторинг процесу виконання завдань та підготовку на їх основі періодичних звітів, з урахуванням яких, а також результатів перевірки Європейською Комісією відповідності Польщі стандартам спільноти та нового союзного законодавства, вона переглядалася та відповідним чином модифікувалася [21, с. 89]. Зауважимо, що перша (1999 р.) та друга (2000 р.) редакції Програми торкалися, перш за все, аспектів адаптації національного законодавства до права ЄС [25]. На відміну від них, у третій (2001 р.) модифікованій версії Програми предметом основної уваги стали питання формування та функціонування відповідних інститутів, підвищення адміністративної ефективності їх діяльності. Загальний контроль за плануванням програми, її виконанням та переглядом, згідно рішення, покладался на Комітет європейської інтеграції.

Із початку імплементації *acquis communautaire* і впродовж наступних років, що передували вступові РП до спільноти, прийняття урядовою Варшавою правил її функціонування часто наштовхувалося на негативну реакцію суспільства (окремих його груп), адже супроводжувалося реалізацією не завжди популярних заходів. У цьому контексті доцільно згадати, насамперед, про реформування сільського господарства, енергетичної, металургійної, транспортної галузей, що, з огляду на їх відсталість, потребувало колосальних фінансових вливань, із наданням яких ЄС не поспішав. Суспільним спротивом, окрім того, було позначене проведення Радою Міністрів РП у 2000 р. чотирьох масштабних реформ – адміністративної, освітньої, пенсійної та охорони здоров'я [1, с. 41].

Задля подолання труднощів, з якими у процесі інтеграції до ЄС зіткнулися польські високопосадовці, а також із метою розробки та реалізації аспектів інтеграційної стратегії, Рада Міністрів РП на чолі з Є. Бузеком ініціювала створення Національної ради з європейської інтеграції (1999 р.) – дорадчого

органу у складі 47 науковців, що консультували прем'єр-міністра із стратегічних питань євроінтеграції, надавали йому підтримку при прийнятті важких чи непопулярних рішень, пов'язаних зі вступом Польщі до Євроспільноти [7; 13]. З метою прискорення процесу пристосування польського права до права ЄС 10 липня 2000 р. було започатковано тристороннє співробітництво між прем'єр-міністром, маршалком Сейму та маршалком Сенату. Дещо згодом (13 липня 2000 р.), задля активізації та поглиблення роботи у сфері гармонізації законодавства Польщі з правом Європейського Союзу за спільною ініціативою уряду та парламенту було створено Комісію європейського права – спеціальний інститут, що функціонував за участю 44 депутатів, які представляли всі фракції та групи Сейму [18, с. 103]. Зауважимо, що створення Комісії та наступна її діяльність (до жовтня 2001 р. включно) були спричинені, перш за все, значною кількістю зауважень, адресованих Європейською Комісією офіційній Варшаві за результатами перевірки національного законодавства. Згідно неї, станом на 1999 р. відповідність польського права законодавству ЄС за більшістю напрямків була визнана недостатньою, а то й зовсім слабкою.

З утворенням Комісії європейського права робота щодо гармонізації законодавства відчутно пошвавилася. Аналогічно Комітету європейської інтеграції, підзвітна главі уряду, в напрямку гармонізації національного законодавства вона щільно з ним співпрацювала [18, с. 103]. Йдеться, насамперед, про оцінку адекватності польського права актам ЄС, представлення на розгляд парламенту та уряду проектів законів щодо приведення національного законодавства у відповідність союзному, аналіз перебігу адаптаційного процесу та контроль за ним. Таким чином, вже в 2001 р. у низці сфер, серед яких – вільне переміщення товарів, конкурентна політика, сільське господарство, транспортна політика, охорона навколишнього середовища, юстиція і внутрішні справи, вдалося забезпечити повну гармонізацію законодавства. Разом з тим, за багатьма іншими напрямками (сертифікація товарів та послуг, торговельна, санітарна та ветеринарна інспекція, переміщення капіталів та робочої сили тощо) процедуру гармонізації необхідно було продовжити. Усього, за найменшими підрахунками, адаптація польського права до вимог ЄС передбачала прийняття понад 180 законів.

З огляду на динаміку взаємин із ЄС, з одного боку, та спричинені нею внутрішні потреби, з іншої, впродовж періоду підготовки до вступу в спільноту у Республіці Польща було створено також низку інших інститутів, відповідальних за вирішення конкретних нагальних завдань: в червні 1998 р. у структурі Міністерств фінансів РП було запроваджено посаду Уповноваженого уряду з питань обслуговування фінансових коштів, які походять з ЄС; в липні 2000 р. у структурі КЄІ було створено Департамент перекладів; у грудні 2001 р. у складі Ради Міністрів було започатковано посаду Уповноваженого уряду з питань європейської інформації, в червні 2003 р. у складі Ради Міністрів РП було запроваджено посаду міністра з європейських справ, на яку призначено секретаря КЄІ Д. Хібнер (“міністр без портфеля”) [5, с. 174]. У березні 2004 р. інституційну структуру європейської інтеграції Польщі поповнив Європейський комітет, створений у складі Ради Міністрів РП [13].

Потребами інтеграції до ЄС зумовлювалися також деякі інші зміни у діяльності вищих органів державної влади Польщі. Йдеться, насамперед, про Раду Міністрів, частина повноважень якої під тиском ЄС була делегована союзним інститутам, а щодо взаємодії з Сеймом і Сенатом у всіх питаннях, пов'язаних із членством РП у спільноті, було запроваджено нові умови. Останні, зокрема, визначалися відповідним законом, за наполяганням Європейського Союзу в березні 2004 р., схваленим польськими парламентарями. Реалізуючи союзні вимоги щодо посилення співпраці між урядом та парламентом, закон

визначав порядок ратифікації союзних нормативно-правових актів, формування національного законодавства (з урахуванням права ЄС) та висування польських чиновників на посади у союзних органах влади. Відповідно до прийнятого акту, Рада Міністрів передала на розгляд Сейму понад 20 тис. документів, отриманих від Генерального секретаріату Ради ЄС, близько 250 з яких були проектами нормативних правових актів спільноти [15, с. 34]. Підготовлені урядом, та розглянуті на його засіданнях, проекти були винесені на обговорення парламентом і, фактично, не зазнавши коректив, а лише схвалення, стали офіційною позицією Польської держави.

Суттєві зміни відбулися також у діяльності Комітету європейської інтеграції. Зважаючи на фактичну вичерпаність попередньо визначених пріоритетів КЕІ, спричинену членством держави в ЄС, засадничими його завданнями проголошувалися участь у розробці та реалізації союзного законодавства, координація співробітництва з європарламентарями, контроль за роботою комітетів та робочих груп у структурах ЄС, контроль за отриманням та використанням Польщею фінансової допомоги (з союзних фондів), обмін інформацією, підготовка та перепідготовка польської адміністрації тощо [3, с. 219]. Згідно рішення прем'єра Л. Міллера від 23 березня 2004 р., на КЕІ, окрім того, було покладено відповідальність за виконання Польщею союзної політики.

Помітну роль в інтеграції Польщі до Європейського Союзу, окрім того, відіграв президент держави. Попри те, що, з огляду на розподіл повноважень, у структурі Канцелярії глави держави, за виключенням малочисельного Бюро європейської інтеграції, спеціального підрозділу, компетентного у питаннях співпраці з Європейським Союзом, створено не було, це не завадило йому зробити значний внесок у спільну справу. Президентські повноваження, в аспекті реалізації зовнішньої політики суттєво обмежені Конституцією 1997 р., у формуванні нормативно-правової основи європейської інтеграції визначалися можливістю глави держави виступати з нормотворчою ініціативою та подавати на розгляд Сейму проекти законів, а також накладати вето на затвердження парламентом правових актів [23].

Внесок польських парламентарів у реалізацію Польщею стратегії європейської інтеграції, окрім активної участі в процесі засвоєння *acquis communautaire*, визначався продуктивною співпрацею з колегами з держав-членів і держав асоціації, а також євросоюзними інститутами. Із підписанням 16 квітня 2003 р. в Афінах погоджувального протоколу, що визначав умови членства держави в Європейському Союзі, Республіка Польща (аналогічно іншим країнам-кандидатам) набула статусу “активного спостерігача”, що надавав їй можливість безпосередньої участі у роботі більшості євросоюзних інститутів [26, с. 24].

Активність вищих урядовців у пропагуванні національних інтересів, таким чином, суттєво зміцнила авторитет Польщі у “високих кабінетах” ЄС, на рівні очільників держав-членів та держав-кандидатів і сформувала їй відповідну позитивну репутацію. Проте наступні події, у тому числі пов'язані з самітом ЄС у Салоніках (червень 2003 р.), надійність Польщі як союзника поставили під питання. Справа в тому, що презентований на саміті проект Конституції ЄС, над розробкою якого з-поміж інших працювали також і польські делегати, був гостро розкритикований урядовою Варшавою. Протест Польської держави, що в колі десяти-країн кандидатів вперше офіційно була запрошена до участі в роботі саміту, був виражений у кількох пунктах, три з яких стосувалися дотримання умов Ніццького договору (2000 р.) щодо збереження існуючої системи голосування (згідно неї, зі вступом до Євросоюзу РП отримувала 27 місць у Європейській Раді, перетворюючись, таким чином, на шосту (за можливістю впливати на прийняття союзних рішень) державу спільноти), практики почергового піврічного головування у ЄС кожної із держав-членів та

делегування ними до Європейської Комісії по одному представнику, а також можливості застосування права вето при розгляді питань у сфері політики безпеки та оборони [28]. Окрім того, польські урядовці вимагали включити до Конституції положення про християнські корені європейської цивілізації та безальтернативність співпраці держав Євросоюзу з Північноатлантичним альянсом.

Заручившись підтримкою Іспанії, також невдоволеної нововведеннями, офіційна Варшава (у спілці уряду та більшості політичних партій) навідріз відмовилася підтримати союзну Конституцію, “проваливши”, таким чином, Брюссельський (грудня 2003 р.) саміт ЄС [11, с. 34–35]. Щоправда, після того, як у березні 2004 р. до влади в Іспанії прийшли нові політичні сили і уряд на чолі з Р. Сапатеро, відійшовши від захисту принципів Ніцци, заявив про цілковиту підтримку Конституції ЄС, позиція офіційної Варшави, позбавленої союзника, відчутно пом’якшилася. Так, вже 23 березня 2004 р. на урочистостях з нагоди офіційного візиту до Варшави німецького канцлера Г. Шредера, польський прем’єр Л. Міллер заявив про готовність Ради Міністрів до діалогу щодо компромісного вирішення питань союзної Конституції [16]. Загалом же, схвалена 29 жовтня 2004 р. у Римі, Конституція ЄС (повна офіційна назва – Договір про введення в дію Конституції для Європи), з огляду на негативні результати референдумів у Франції та Нідерландах та спричинене цим фактом скасування референдумів в інших державах-членах (у тому числі у Польщі), як відомо, так і не набула чинності.

Зі вступом до Євросоюзу Республіка Польща (аналогічно іншим державам-членам) отримала право безпосередньої участі у формуванні напрямів розвитку та нормативно-правових актів спільноти. Важливим напрямом реалізації потенціалу Польщі, зокрема, стала участь повноважних її представників у діяльності союзних інститутів та агенцій. За наявною інформацією, вже протягом першого року членства держави в Європейському Союзі до роботи в них було залучено 955 польських громадян (903 із них працювали в інститутах, 52 – в агенціях), що, порівняно з іншими “новими” членами, було найвищим показником [20, с. 141]. Відповідно до квоти, визначеної умовами Ніццького договору (грудень 2000 р.), офіційна Варшава делегувала 1 представника до Європейської Комісії, 27 – до Європейської Ради та 54 – до Європейського Парламенту, завдяки чому посіла шосту (за мірою впливу) сходинку, пропустивши вперед лише Німеччину, Велику Британію, Францію, Італію та Іспанію [29]. Фактором, що суттєво посилював позицію Польщі в Європейському Союзі, було її лідерство в регіоні Центрально-Східної Європи: користуючись підтримкою щойно приєднаних до ЄС сусідніх держав, у спілці з ними РП отримувала кількість голосів, достатню для проведення через союзні інститути, вигідних для себе рішень. Принагідно зауважимо, що, згідно Ніццького договору, прийняття рішень спільноту, здійснювалося кваліфікованою більшістю, а для їх блокування достатньою була наявність, як мінімум, 91 голоса. Ваги Польській державі, окрім того, додавало право вето, яким, подібно іншим учасникам ЄС, вона володіла при розгляді питань зовнішньої політики, безпеки, оборони, оподаткування та функціонування спільного ринку.

У червні 2004 р., скориставшись конституційним правом, у колі громадян ЄС – 25 поляки вперше в історії взяли участь у виборах до Європейського Парламенту. Щоправда, при середньому показникові виборчої активності на рівні 45,47 %, присутність на дільниці польських громадян виявилася найгіршою (після Словаччини) серед десяти щойно приєднаних держав, склавши дещо більше 20 % від загальної кількості виборців [12, с. 79]. Обрані, відповідно до квоти, в кількості 54 осіб, польські депутати, що уособлювали “Громадянську платформу” (15 осіб), “Лігу польських родин” (10 осіб), “Право та

Справедливість” (7 осіб), “Самооборону” (6 осіб), коаліцію “Союз демократичної лівіци” – “Унію праці” (5 осіб), “Унію свободи” (4 особи), “Польське стронніцтво людове” (4 особи), “Соціал-демократію Польщі” (3 особи), увійшли до найбільших на той час у Європейському Парламенті фракцій “Європейської народної партії” та “Європейської демократичної партії”, перетворивши їх, таким чином, на головних лобістів інтересів РП [2, с. 645].

Тож, можна констатувати, що нормативно-правове та інституційне забезпечення співпраці РП з ЄС, відбувалося під впливом сформованих інституційних механізмів, які надали процесу європейської інтеграції чіткості та структурованості, уможливили мобілізацію на виконання зобов'язань значні донорські кошти та забезпечили генерування звітності, потрібної для оцінки прогресу виконання вимог, власне, як самою Польщею, так і Євроспільнотою. Державні інститути, відповідальні за формування та реалізацію інтеграційної стратегії, створювалися у Польщі залежно від специфіки конкретного етапу її співпраці з Європейським Союзом, а інтеграція до ЄС з моменту проголошення її стратегічною метою зовнішньої політики Польщі і впродовж усього періоду реалізації перебувала у віданні Ради Міністрів РП.

Список використаних джерел

1. *Басараб М.* Євроінтеграція Польщі. У сусіда “хата біла”? / Мирослав Басараб // Віче. – 2002. – № 10. – С. 39–42.
2. *Бочаров С. В.* Роль і місце Польщі в інституціональній системі Європейського Союзу (2004–2010 рр.) / С. В. Бочаров // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2011. – Вип. 54 (№ 11). – С. 644–649.
3. *Бредіхин А. В.* Законотворча діяльність Комітету європейської інтеграції Республіки Польща в 1996–2004 рр. / А. В. Бредіхин, В. С. Ложечкін // Вісник Донецького національного університету. Серія Б: Гуманітарні науки. – 2011. – Вип. 2. – С. 214–220.
4. *Буренко Н. М.* Політичні складові концепції наближення країн ЦСЄ до стандартів Європейської спільноти. Здобутки та втрати Польщі в процесі опанування досвідом інтеграції / Н. М. Буренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць. – Вип. 33. – Ч. 2. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, 2002. – С. 216–221.
5. *Гонцяж Я.* Польща – механізми координації європейської політики / Януш Гонцяж // Механізми координації європейської політики: практика країн-членів та країн-кандидатів / Н. Гнидюк (ред.), А. Новак-Фар, Я. Гонцяж, І. Родюк. – К.: Міленіум, 2003. – С. 132–206.
6. *Дириза С. І.* Правове регулювання Республікою Польща процесів європейської інтеграції / С. І. Дириза // Нормативно-правове забезпечення процесів євроатлантичної інтеграції України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 24 вересня 2004 р. – Вип. 1 / під заг. ред. В. П. Горбуліна. – К., 2004. – С. 122–126.
7. *Зубко Д.* Сим'янок для європейської інтеграції / Діана Зубко // Дзеркало тижня. – 2015. – 7 квітня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/columnists/sim-nyanok-dlya-yevropeyskoji-integraciyi-169129.html>
8. *Інституційні питання виконання Україною Угоди про асоціацію: координація політики європейської інтеграції на державному рівні: аналітична записка.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/620/>
9. *Корінецький П. А.* Інституційно-правові засади забезпечення європейської інтеграції: досвід Республіки Польща / П. А. Корінецький. – Фінансове право. – 2014. – № 4 (30). – С. 51–54.
10. *Механізм адаптації законодавства Польщі до *acquis communautaire* в рамках Угоди про асоціацію між Польщею та ЄС: досвід для України.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/monitor/mart2009/25.htm#_ftn1
11. *Михалев О.* Дилемми польської політики / Олег Михалев // *Международная жизнь.* – 2005. – №11. – С. 30–42.
12. *Мойсієнко В.* Електоральна активність на виборах до Європейського парламенту: політико-соціологічний зріз / Василь Мойсієнко // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2009. – № 2–3 (16–17). – С. 77–82. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2009_2/visnik_st_17.pdf
13. *Мулько О.* Інституційне забезпечення євроінтеграційної системи Республіки Польща / Олександр Мулько. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrpolgerm.com/document/info/6/2>
14. *Новак-Фар А.* Держава і Європейський Союз – роль урядової адміністрації. Правові аспекти / Артур Новак-Фар, Наталія Гнидюк // Механізми координації європейської політики: практика країн-членів та країн-кандидатів / Н. Гнидюк (ред.), А. Новак-Фар, Я. Гонцяж, І. Родюк. – К.: Міленіум, 2003. – С. 28–53.
15. *Польща в Євросоюзі: досвід першого року членства* / [пер. з пол., наук. ред. О. Карліної]. –

Луцьк: Твердиня, 2005. – 208 с. 16. *Рукомеда Р.* Конституція Європейського Союзу: бути чи не бути? / Роман Рукомеда, Вікторія Орлик // Дзеркало тижня. – 2004. – 23 квітня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://gazeta.dt.ua/POLITICS/konstitutsiya_evropeyskogo_soyuzu_buti_chi_ne_buti.html

17. *Томашевский В.* Институциональная подготовка Польши к вступлению в Европейский Союз / В. Томашевский // Балтийский регион. – 2015. – № 2 (24). – С. 98–108. 18. *Федонюк С.* Институційна європеїзація в Польщі в процесі вступу до ЄС / Сергій Федонюк // Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи. – 2012. – Т. 1. – С. 99–104. 19. *Borkowski J.* Coordination of Poland's European Integration Policy / Jan Borkowski // Yearbook of Polish European Studies. – W.: Warsaw University Centre for Europe, 1998. – Vol.2. – S. 43–55. 20. *ztery lata członkostwa Polski w Unii Europejskiej: Bilans kosztów społeczno-gospodarczych związanych z członkostwem w Unii Europejskiej* / red. Jakub Wiśniewski, Rafał Nykawy, Marcin Jatczak. – W.: Grafdruckpol Spółka Jawna, 2008. – 150 s. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msz.gov.pl/resource/703d2498-1445-448e-abf1-b51f73daea9d> 21. *Domagła A.* Integracja Polski z Unią Europejską / Arkadiusz Domagła. – W.: Wydawnictwa Akademickie i profesjonalne, 2008. – 265 s. 22. *Europe Agreement establishing an association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Poland, of the other part.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wits.worldbank.org/GPTAD/PDF/archive/EC-Poland.pdf> 23. *Kurkiewicz A.* Rola organów państwa w procesie integracji Polski z Unią Europejską, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu dostosowania prawa i roli Sejmu w tym procesie / Andrzej Kurkiewicz; Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://biurosejmu.sejm.gov.pl/teksty_pdf/i-875.pdf 24. *Kuźniar R.* Droga do wolności. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej / Roman Kuźniar. – W.: Scholar, 2008. – 336 s. 25. *Narodowa strategia integracji.* – W: Urząd Komitetu integracji europejskiej, 1997. – 56 s. 26. *Nowak-Far A.* Droga Polski do Unii Europejskiej / Artur Nowak-Far // Prawne aspekty członkostwa Polski w Unii Europejskiej. – W.: Instytut Wydawniczy “Euro Prawo”, 2012. – Т. IX. –Wyd. 3; [red.J. Barcz]. – S. 1–27. 27. *Nowakowski M. J.* PolskanadrodzedoUniiEuropejskiej – stowarzyszenieiperspektywaczłonkostwa / MaciejJ. Nowakowski; Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://biurosejmu.sejm.gov.pl/teksty_pdf/i-877.pdf 28. *Pszczółkowska D.* Polska wobec konstytucji UE – debata w Sejmie / Dominika Pszczółkowska, Dominik Uhlig // Gazeta Wyborcza. – 2003. – 18 września. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wyborcza.pl/1,75248,1678222.html> 29. *Szczyt Unii Europejskiej w Nicei – reforma instytucjonalna. Informacja i analiza wyników* // Monitor Integracji Europejskiej.– 2001. –№ 36. – S. 49–57.

Наталья Буглай

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ И ИНСТИТУЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА ПОЛЬШИ С ЕС

Анализируется институциональная и правовая база отношений Республики Польша с ЕС. Реализация РП внешней политики в формате вступления в Евросоюз происходила в рамках приведения национального законодательства в соответствие стандартам сообщества. Образование структур, занятых исключительно вопросами европейской интеграции, имело позитивные последствия для Польши, так как стало залогом приобретения государством членства в ЕС.

Ключевые слова: внешняя политика, Польша, Европейский Союз, законодательство, стандарты сообщества, интеграция.

Natalia Buglay

REGULATORY AND INSTITUTIONAL SUPPORT OF POLISH-EU COOPERATION

The paper analyzes the institutional and legal base in relations of Republic of Poland and EU. The implementation of RP foreign policy in the format of accession to the European Union took place within the framework of bringing the national legislation into conformity with the community standards. The formation of structures dealing exclusively with the European integration issues had positive consequences for Poland, as it became a pledge of the state's acquisition of EU membership.

Key words: foreign policy, Poland, European Union, legislation, standards of association, integration.